

reeds een berigt daarvan in het *Bulletin des Sc. natur., rédigé par le Baron DE FÉRUSAC*, Février 1830, p. 196, en ik heb er de aandacht op nieuw op gevestigd, toen TIEDEMANN eenige merkwaardige schedels beschreef, die met de voornoemde veel overeenkomst toonden, maar die PENTLAND in Peru in oude grafplaatsen gevonden had (*Tijdschrift voor Natuurlijke Geschiedenis en Physiologie*, IIe Deel, 1ste Stuk, 1834, bl. 143, 144). Men heeft deze in Oostenrijk opgedolven schedels aan *Avaren* toegeschreven, omdat men ze binnen ringmuren gevonden heeft, waarmede de Avaren hunne legerplaatsen gewoon waren te omgeven. Andere gronden heeft men daarvoor niet. Dat de Hunnen hunne hoofden op dezelfde wijze misvormden, heeft AMEDÉE THIERRY gemeend, doch hoe zwak de gronden voor zijn gevoelen zijn, wordt hier door v. BAER, zoo als het ons voorkomt, voldingend aangetoond. Evenwel ontbreken evenzeer geschiedkundige bewijzen, dat de Avaren die gewoonte hadden. Daar er nog een volk in den Kaukasus leeft, hetgeen den naam van Avaren of Awaren draagt, geloof v. BAER, dat het van de Avaren der middeleeuwen niet onderscheiden is. Hij geeft eene verkleinde afbeelding van een' schedel van eenen tegenwoordigen *Avaar*, en meent dat die met de schedels der *macrocephalen* zoude overeenkomen, *wanneer de laatste niet door uiterlijk geweld misvormd was.*

De Krim en Oostenrijk zijn overigens niet de eenige gewesten van Europa, waar men kunstig misvormde schedels heeft opgegraven. De Heer TROYON heeft te Chaux bij Lausanne twee mannelijke schedels met neêrgedrukte voorhoofden gevonden, en HIPPOLYTE GOSSE andere dergelijke in een oud kerkhof te Villy bij Reignier in Savoye. Zij behooren echter tot een anderen volkstem. Dat in Amerika de gewoonte om den schedel door uitwendig geweld op velerlei wijzen te vervormen vroeger plaats had, en nog tegenwoordig hier en daar plaats heeft, is te bekend, om nog nadere vermelding te behoeven.

Over het doel, hetwelk men zich bij deze barbaarsche handelwijze voorstelde, weet men eigenlijk zeer weinig. Misschien was het als kenmerk van den volkstem, dat men die misvormingen in gebruik bragt, zoo als de besnijding, het uitslaan van een of twee snijstanden (bij de bewoners van Nieuw-Holland), het tatoeëren bij vele eilanders der Stille Zuidzee enz. — Over de gevolgen die deze misvormingen hebben, weet men mede niet veel. *„Es ist ein wahres Glück, dass die mechanische Verbildungs-Mittel, auf die der Mensch in den verschiedenen Gegenden gefallen ist, so wenig auf die Basis des Schädels unmittelbar zu wirken im Stande sind. Die Verbildungen, auf welche die verschiedenen Völker gefallen sind, erlauben dem Hirn gewöhnlich, wenn er in einer Richtung gehemmt wird, in einer anderen sich auszudehnen. Doch will man bemerkt haben, dass in den Grabkammern von Hoch-Peru unverhältnissmässig viele Kinder sich finden, und glaubt, dass manche desselben durch die Verbildung getödtet sind, und diejenigen Amerikanischen Stämme, welche den Kopf flach drücken, wie die Flat-head, sind vielfach als die stupidesten beschrieben worden (DUFLOT DE MORFAS).”* Zoo getuigt v. BAER, bl. 18; ik moet echter opmerken, dat ik, wat de *Flat-heads* betreft, eenmaal juist het tegendeel vernam uit den mond van een' Engelschman, die in die streken van Westelijk Amerika gereisd had. Ongestraft evenwel kunnen en zullen dergelijke misvormingen van den schedel wel niet altijd blijven.

Wat eindelijk den *macrocephalus* betreft, dien BLUMENBACH, nu 70 jaren geleden, op de derde plaat zijner eerste Decade afgebeeld heeft, deze schedel van onzekeren oorsprong heeft met de Krimsche en Oostenrijksche schedels, zij mogen dan

van Avaren afstammen of van eenig ander volk, niets gemeen. Het is de lange schedelvorm, met vergrooijing of oorsponkelijk gemis des pijnnaads. Zoodanigen schedelvorm vergelijkt v. BAER met een omgekeerd bootje, en hij heeft voor dien vorm den naam *scaphocephalus* uitgedacht. Hier is eene oorsponkelijke, niet door kunstige en geweldige middelen voortgebrachte vormafwijking aanwezig. RETZIUS gaf mij een afgietsel van een Schotschen schedel, dien hij voor Keltisch hield, en die ongetwijfeld tot dezen *scaphocephalus*-vorm behoort. Misschien behoort hier ook toe een oude schedel van eenen Deen, die in Koppenhagen bewaard wordt, en waarvan ik mede een afgietsel bezit.

J. v. D. H.

INGEZONDEN STUKKEN.

INLICHTING GEVRAAGD OMTRENT TWEE NOG WEINIG BEKENDE ZIEKTEN.

De Hoogleeraar PHOEBUS, te Giessen, door zijne in het Hollandsch vertaalde *Arzneiverordnungslehre*, sedert vele jaren ook ten onzent bekend, schrijft mij in een brief, d.d. 21 Dec. l.l., het volgende:

„Bezigt met het bewerken eener Verhandeling over de *hooi-ziekte* (maladie de foin), waarin ik tevens eenige melding zal moeten maken van de zoogenaamde *lariks-koorts* (larch-fever), tracht ik, zoo veel mogelijk, mij ook van elders eenig licht te verschaffen. Mogten mijne Nederlandsche kunstgenooten eene dier beide ziekten, of ze alle twee, hebben waargenomen en mij dienaangaande eenig in de Hollandsche taal geschreven berigt willen toezenden, dan zou mij eene aangename dienst geschieden. Als het zijn kan, dan zouden vooral ziekteverhalen, waarin de ouderdom der patiënten en andere bijzonderheden vermeld worden — ten opzichte van de *hooi-ziekte*, ook de ouderdom, waarin de lijder door het eerste acces werd aangetast — mij hoogst welkom zijn. Van zoodanige berigten zal ik een dankbaar gebruik maken en gaarne in mijne Verhandeling met erkentelijkheid vermelden, wat ik aan anderen verschuldigd ben.”

Terwijl ik het bovenstaande verzoek, door middel van ons Tijdschrift, ter kennis van het geneeskundig publiek in ons vaderland breng, meen ik daaraan nog de volgende *Memorie van Toelichting* uit den brief van mijnen ambtgenoot in het Groothertogdom Hessen, te moeten toevoegen:

„*Hooikoorts*. Vele Engelsche en Fransche schrijvers hebben onder den naam *zomer-catarrhus*, *zomer-bronchitis*, *zomer-asthma*, *hooi-koorts*, *hooi-asthma*, eene eigenaardige catarrhale aandoening beschreven, waarvoor sommige personen een zoo bijzonder aanleg hebben, dat zij er elk jaar, gewoonlijk gedurende hun geheele leven, door aangetast worden. Die aandoening begint op het einde van Mei of in het begin van Junij en duurt eenige weken, somtijds zelfs twee of drie maanden. Gewoonlijk zijn er de volgende verschijnsels: verkoudheid in het hoofd (coryza) met veelvuldig niezen, ontsteking van het bindvlies der oogen en van de keelholte, hoest, engborstigheid, ligte koorts. Die verschijnsels openbaren zich bij wijze van aanvallen met lange tusschenpoozingen. De vlugtige en riekende bestanddeelen van het hooi of het daardoor veroorzaakte stof behooren alleen onder de gelegenheidgevende oorzaken, waardoor een aanval wordt opgewekt.

Lorkenbooms- of Lariks-koorts. De Heer THOMAS WILSON, schrijver van een werk over de *malaria* (Londen, 1838), deelde

mij het volgende mede aangaande het zoogenaamde *larch-fever*: N. N. kwam met mij jagen in de bosschen van Sussex en kreeg, na zich eenige dagen met de faisanten-jagt te hebben bezig gehouden, een zoo gezwollen gezigt, dat hij genoodzaakt werd om het gezelschap eenige dagen te verlaten. Zijne lippen en wangen waren over hare geheele oppervlakte sterk gezwollen en met zwarte bleinen bedekt. Hij verhaalde mij, diezelfde ziekte vóór zeven jaren gehad te hebben, toen hij zich in België, in de omstreken van Leuven ophield. — In de kerk zag ik gisteren (15 Julij 1860) eene aan het *larch-fever* onderhevige vrouw en in het vorige jaar, een sterk daardoor aangetast meisje, dat dagelijks door een bosch van lorken-boomen naar school ging. In Holland gebruikt men tegen die ziekte een waterachtig aftreksel van Quassia. Voornoemd meisje maakte daarvan met vrucht gebruik, doch haar gezigt bleef ontstoken tot aan het begin van het koude jaargetijde.” — Bij dit bericht van WILSON voegt PHOEBUS nog het navolgende: „Ik vermoed, en vele natuuronderzoekers met mij, dat die verschijnsels door insekten teweeggebracht zijn. Als er ook eiken- onder de lorken-boomen geweest zijn, zou men kunnen denken aan de rupsen van de *Phalaena bombyx processionea*, wier fijne door den wind verspreide haartjes, gelijk bekend is, ligt ontsteking teweegbrengen op deelen van het ligchaam, die met eene fijne huid bedekt zijn. Was dat niet het geval, dan zal men moeten denken aan de rupsen van de *Phal. bomb. pinivora*, of zelfs aan de *Ph. b. pityocarpa* (gesteld dat die soort, tot hiertoe alleen in Italië, Zuidelijk Frankrijk en Zwitserland bekend, ook in België, Holland en Engeland gevonden wordt) of welligt nog aan andere rupsen.”

G. C. B. SURINGAR.

BERIGTEN.

BINNENLAND.

Aan het onlangs bij de Tweede Kamer der S. G. ingekomen ontwerp van wet op de Nationale militie ontleenen wij de navolgende artt., als betrekking hebbende tot de geneeskunstoefenaren, voor zoo ver hunne medewerking bij de keuringen voortaan zou worden ingeroepen:

Art. 41. Hij, die nageloot heeft en redenen van vrijstelling meent te hebben, brengt die, zoo de zittingen van den militieraad zijn afgelopen, in bij Burgemeester en Wethouders der gemeente, voor welke hij heeft geloot.

Burgemeester en Wethouders doen daaromtrent en in het algemeen omtrent het al of niet aanwijzen van den loteling voor de dienst ten spoedigste eene uitspraak en brengen die terstond ter kennis van den betrokken Militie-Commissaris en in het laatste geval ook van den loteling, die ten gevolge van de uitspraak zal worden opgeroepen of, reeds ingelijfd zijnde, niet uit de dienst wordt ontslagen, of van zijn vader of voorgd.

Indien een geneeskundig onderzoek noodig is, worden Burgemeester en Wethouders bijgestaan door een burgerlijk geneeskundige en een Off. v. Gez.

De burgerlijke geneeskundige wordt door den Burgemeester en de Off. v. Gez., op diens aanvraag, door den militairen bevelhebber van het garnizoen of van de naastbij gelegen garnizoensplaats aangewezen.

Zij leggen in handen van den Burgemeester den in art. 78 bedoelden eed of belofte af.

Is geen Off. v. Gez. beschikbaar, dan wijst de Burgemeester een tweeden burgerlijken geneeskundige aan.

Burgemeester en Wethouders zijn niet verplicht, in het doen

van hunne uitspraak het gevoelen der burgerlijke en militaire geneeskundigen te volgen.

Art. 68. Het onderzoeken van hen, die als plaatsvervangers of nummervervisselaars worden aangeboden, geschiedt, zoo de zittingen van den militieraad zijn afgelopen, door Gedeputeerde Staten. Gedeputeerde Staten worden in dat onderzoek bijgestaan door een Burgerlijk Geneeskundige en een Off. v. Gez. De Burgerlijk Geneeskundige wordt door Onzen Commissaris in de provincie en de Off. v. Gez., op diens aanvraag, door den militairen bevelhebber van het garnizoen of van de naastbijgelegene garnizoensplaats aangewezen. Zij leggen in handen van Onzen Commissaris den in art. 78 bedoelden eed of belofte af. Is geen Off. v. Gez. beschikbaar, dan wijst Onze Commissaris een tweeden burgerlijken geneeskundigen aan. Gedeputeerde Staten zijn niet verplicht, in het doen van hunne uitspraak het gevoelen der burgerlijke en militaire geneeskundigen te volgen.

Art. 77. De militieraad wordt bijgestaan door een Burgerlijk Geneeskundige en een Off. v. Gez. De Burgerlijke Geneeskundige wordt door den Raad en de Off. v. Gez. door den Chef van de geneeskundige dienst van de Zee- of van de Landmagt aangewezen. Is geen Off. v. Gez. beschikbaar, dan wijst de militieraad een tweeden burgerlijken geneeskundige aan. De burgerlijke geneeskundigen worden zooveel mogelijk dagelijks afgewisseld.

Art. 78. De Burgerlijke Geneeskundigen en de Off. v. Gez. leggen, eenmaal voor elke ligting, alvorens hunne werkzaamheden bij den militieraad aan te vangen, in handen van den voorzitter van den raad een eed of belofte af, volgens een daarvan door Ons te geven voorschrift.

[Ad Art. 77 teekent de *Memorie van Toelichting* het volgende aan: „Het is raadzaam voorgekomen, dat aan het onderzoek, of iemand al dan niet voor de militaire dienst geschikt is, militaire geneeskundigen deel nemen, en sedert jaren is dan ook eene wijziging op dit punt als wenschelijk beschouwd. Uit den aard der zaak kunnen zij dit beter beoordeelen dan burgerlijke geneeskundigen. Overigens is door het behoud ook van een burgerlijk geneeskundige bij het onderzoek de onpartijdigheid daarvan voldoende gewaarborgd, terwijl men in het oog moet houden dat de militieraad, volgens art. 93, in het doen van zijne uitspraak geheel vrij en van het oordeel der geneeskundigen onafhankelijk is. De afwisseling van de burgerlijke geneeskundigen is ook in het belang van hunne praktijk wenschelijk; die van de Off. v. Gez. is niet mogelijk, tenzij men eene aanmerkelijke uitbreiding aan het personeel der militaire geneeskundige dienst gaf.”]

Art. 79. De voorzitter, de burgerlijke leden en de secretaris van den militieraad en de art. 77 bedoelde *burgerlijke geneeskundigen* ontvangen voor elke vergadering, die zij bijwonen, een door Ons te bepalen presentiegeld. Zij genieten voorts, zoo zij zich ter behandeling der zaken van den militieraad buiten hunne woonplaats moeten begeven, reis- en verblijfkosten uit 's Rijks kas, volgens het door Ons te bepalen bedrag.

Art. 87. De loteling, die wegens ziekte of gebreken buiten staat is voor den raad te verschijnen, wordt in zijne woning onderzocht. Dit geschiedt door een daartoe door den militieraad aan te wijzen Burgerlijk Geneeskundige en door den aan den raad toegevoegden Off. v. Gez., die eene door beiden onderteekende omstandige verklaring omtrent den toestand van den loteling aan den raad inzenden. De Burgerlijke Geneeskundige legt, indien hij den in art. 78 bedoelden eed of belofte nog niet heeft afgelegd, dien alsnog mondeling of schriftelijk aan den Voorzitter af.